

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1986/2

Karar Sayısı: 1986/1

Karar Günü : 20/1/1986

R.G. Tarih-Sayı :16.04.1986-19080

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisinin seksen üyesi.

İPTAL DAVASININ KONUSU: Türkiye Büyük Millet Meclisinin "Sayıştayda Açık Bulunan Üyelikler İçin Yapılan Seçime Dair" 12/11/1985 günlü, 27 sayılı kararının, Anayasa'nın 2., 87., 138., 139. ve 160. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

II - METİNLER :

A - Türkiye Büyük Millet Meclisinin iptali istenilen kararı :

"Sayıştayda Açık Bulunan Üyelikler İçin Yapılan Seçime Dair

Karar No : 27 Karar Tarihi : 12/11/1985

832 numaralı Sayıştay kanunu ile bu Kanunu değiştiren 7/3/1985 tarihli ve 3162 numaralı Kanunun geçici 3 üncü maddesi uyarınca, Sayıştayda açık bulunan 21 üyeliğe, T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonunca aşağıda isimleri yazılı şahıslar seçilmiş ve bu seçim T.B.M.M. Genel Kurulunun 12/11/1985 tarihli 27 nci Birleşiminde onaylanmıştır.

B - Dayanılan Anayasa Kuralları :

Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

"Madde 87- Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir."

"Madde 138- Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görölmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

"Madde 139 - Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar; görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır."

"Madde 160- Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştayın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz,

Vergi, benzeri malî yükümlülükler ve ödevler hakkında, Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır.

Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.

Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlenmesi usulleri, Millî Savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenir.

III - İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında aşağıdaki sorun üzerinde durulmuştur :

Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri genel olarak Anayasanın 148. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler.

Bunun dışında Anayasanın 85. maddesi uyarınca yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ve üyeliğin düşmesine ilişkin T.B.M.M. Kararları da Anayasa Mahkemesinin denetim alanındadır.

Davada; Türkiye Büyük Millet Meclisince verilmiş bir kararın iptali istendiğine, bir Kanun veya kanun hükmünde kararname söz konusu olmadığına göre, bu karar ancak bir içtüzük düzenlemesi niteliğinde ise Anayasa Mahkemesince denetlenebilir. Bundan dolayı dava konusu kararın bu yönden incelenmesi gerekir.

Anayasanın 160. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Sayıştayın kuruluşu; işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir" denilmiştir.

Görülüyorki, Anayasa, Sayıştay üyelerinin seçimi ile ilgili özel bir hüküm koymamış, bunun yöntemini çıkarılacak kanuna bırakmıştır.

21/2/1967 günlü, 832 sayılı Sayıştay Kanunu, Sayıştay üyelerinin nitelikleri ve seçimlerine ilişkin ayrıntılı hükümler içermektedir.

7/3/1985 günlü, 3162 sayılı "21/2/1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Üç Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanunun geçici 3. maddesi Sayıştayda boş bulunan üyeliklere yapılacak seçim konusunda şu hükmü getirmiştir : "Bu Kanunun yürürlüğünü takiben halen Sayıştayda boş bulunan üyeliklerle, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ek olarak çıkarılan Bakanlar Kurulunun 18/7/1984 tarih ve 8/8360 sayılı Kararı gereğince verilen kadrolara yapılacak üye seçimleri bir defaya mahsus olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunca doğrudan yapılarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun onayına sunulur. Genel Kurul bu onay işlemini Plan ve Bütçe Komisyonunca seçimin sonuçlanmasından başlayarak iki ay içinde tamamlamadığı takdirde Plan ve Bütçe Komisyonu kararı kesindir."

Özel Kanunun öngördüğü bu yöntemin Anayasaya aykırı olup olmadığının incelenmesi davanın konusu dışındadır.

Davacılar, Sayıştay üyeliklerine yapılan seçimin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda yasal koşullara aykırı davranılmak suretiyle sonuçlandırıldığını, partizanlık yapıldığını, yasama yorumu yapılarak Anayasaya ters düşüldüğünü, bu işlemin Türkiye Büyük Millet Meclisinde onaylanmasıyla yasaya ve dolayısıyla Anayasaya aykırı yeni bir içtüzük düzenlemesi ortaya çıktığını ileri sürmektedirler.

Oysa, T.B.M.M. Genel Kurulunca alınan kararın, 832 sayılı Sayıştay Kanunu ve bu Kanunu değiştiren 3162 sayılı Kanunun geçici 3. maddesi uyarınca, Sayıştayda açık bulunan üyeliklere T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan seçimin onaylanmasından ibaret bulunduğu ve bir içtüzük düzenlemesi ya da içtüzüğün bir hükmünün değiştirilmesi niteliğinde olmadığı tartışmaya yer bırakmayacak kadar açıktır. Böyle olunca bu kararın oluşturulmasında Anayasaya ve kanuna aykırı uygulamalar yapıldığı yolundaki iddiaların da incelenmesine olanak yoktur. Gerçekten, bu iddiaların incelenebilmesi, kararın Anayasa Mahkemesince denetlenebilmesine bağlıdır.

Bu nedenlerle; Türkiye Büyük Millet Meclisinin dava konusu kararının Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesi Anayasa Mahkemesi'nin görevi dışında bulunduğundan; söz konusu kararın iptali istemiyle açılan davanın reddine karar verilmelidir.

H. Semih ÖZMERT bu gerekçeye katılmamıştır

IV- SONUÇ :

Anayasa'nın 148. maddesi, Anayasa Mahkemesi'ni kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetlemekle görevlendirmiştir.

Dava konusu karar, 7/3/1985 günlü, 3162 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından Sayıştay'da açık bulunan üyeliklere yapılan seçimin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'na onaylanmasından ibarettir. İşbu karar, İçtüzük hükmü niteliğinde bulunmadığı gibi, Anayasa'nın istisnai olarak denetimini Anayasa Mahkemesi'ne verdiği Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarından da değildir.

Bu itibarla, iptal davasının Anayasa Mahkemesi'nin görevsizliği nedeniyle reddine, H. Semih Özmert'in "Söz konusu kararın bir içtüzük kuralı ihdası niteliğinde olduğu ve bunun da Anayasa'nın 2, 87, 138, 139 ve 160. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali talep edilmiştir.

Bu kararın oluşturulmasında yeni bir içtüzük hükmü yaratılmış olduğu yönünde öne sürülen iddiaların Anayasa'ya uygunluk denetiminden geçirilebilmesi, ancak bu kararın denetiminin Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkisi içinde olması koşulu ile gerçekleştirilebilir.

Bu nedenle, verilen kararda, "İçtüzük hükmü niteliğinde bulunmadığı" biçiminde bir hüküm verilmemesi gerekir. Esasen ilk inceleme safhasında, böyle bir değerlendirilmede de bulunulamaz.

Bu itibarla, iptal davasının Anayasa Mahkemesi'nin görevsizliği nedeniyle reddine karar verilmekle yetinilmeli" biçimindeki değişik gerekçesi ile,

20/1/1986 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
H. Semih ÖZMERT	Orhan ONAR	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI
Üye	Üye	Üye
Selahattin METİN	Servet TÜZÜN	Mahmut C. CUHRUK
Üye		Üye
Mustafa ŞAHİN		Adnan KÜKNER